

Národní fronta – místní akční výbor Klíčov

1948–1953

Inventář

EL NAD č.: 2015

AP č.: 504

Monika Žáčková

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7

Příloha:

Seznam použitých zkratk	8
-------------------------	---

Inventární seznam:

Orgány MAV NF	9
	10

I. Vývoj původce archiválií

Preferovaná forma jména původce: Národní fronta Místní akční výbor Klíčov

Datum vzniku: 1948

Datum zániku: 1954

Původcem archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Klíčov je Místní akční výbor Národní fronty Klíčov (MAV NF). Místní výbory Národní fronty neměly vlastní sekretariát, schůze MAV NF Klíčov probíhaly v budově Místního národního výboru (MNV) Klíčov ve Starém Klíčově nebo v hostinci „U Visnera“ ve Starém Klíčově č. p. 52.

Národní fronta, ustavená již na jaře 1945 na podkladě Košického vládního programu, se stala trvalou politickou základnou veřejného života. Pevnou organizační strukturu však dostala až po únoru 1948, kdy byly vytvářeny akční výbory Národní fronty všech stupňů.

Místní akční výbory Národní fronty (MAV NF) se ustavovaly ze zástupců všech složek Národní fronty, tedy politických stran, celonárodních organizací a případně dalších složek, které v obci vyvíjely činnost, na základě delegačního principu.¹ Počet členů MAV NF nebyl přesně stanoven, zprvu však neměl být větší než dvanáct. Určoval se podle počtu organizací a složek v obci a podle velikosti obce. Vedoucí postavení v MAV NF měla Komunistická strana Československa (KSČ).

Funkce v MAV NF byly označovány jako „čestné“, zpravidla se volil předseda, místopředseda a jednatel MAV NF. Předseda měl za úkol svolávat schůze MAV NF, řídit práci MAV NF, udržovat styk s okresním akčním výborem Národní fronty (OAV NF) na různých aktivech a konferencích, místopředseda měl zastupovat předsedu v jeho nepřítomnosti a starat se o plnění plánu práce obce. Jednatel vedl kartotéku MAV NF, vyřizoval administrativu MAV NF, spolu s předsedou podepisoval odeslanou poštu, dohlížel na činnost masových organizací v obci, pořizoval zápisy ze schůzí MAV NF a zasílal je v opisech na OAV NF. Schůze MAV NF se konaly obvykle jednou za měsíc.

Zápis z ustavující schůze Místního akčního výboru Národní fronty v Klíčově se nedochoval. K jeho ustavení došlo mezi 21. únorem 1948 a 4. březnem 1948. Sdružoval členy politických stran a společenských organizací ze Starého Klíčova, Nového Klíčova, Mlýnečku a Štítovky.² Dne 4. března 1948 MAV NF Klíčov oznámil OAV NF Domažlice sestavení členů akčního výboru. S několika změnami jej OAV NF v Domažlicích schválil 15. března 1948. Tvořilo ho osm členů, většinou zástupců KSČ. Předsedou se stal Josef Reich, od 20. března 1948 Martin Příbek. V průběhu roku 1949 převzal funkci předsedy Josef Hruška a MAV NF zastupovalo stále osm členů. Po reorganizaci MAV NF v Klíčově jej od prosince roku 1951 řídilo sedm členů. Od 1. února 1953 se stal předsedou Václav Pelnář.

Schůze MAV NF se konaly v prvních měsících po ustavení častěji, většinou podle potřeby jednou nebo dvakrát za čtrnáct dní. Interval schůzí se postupně prodloužil zhruba na měsíc.

Prvořadým úkolem MAV NF bylo provádět tzv. „očistu politického a veřejného života“ od „reakčních živlů“ a „nespolehlivých“ funkcionářů a očistit společnost od všech odpůrců KSČ. Nedostatečnou pravomoc k této činnosti akčních výborů Národní fronty

¹ V sídle farností měl být do MAV NF kooptován ihned po založení farního výboru Katolické akce jako člen MAV NF také jeden jeho zástupce.

² Retrospektivní lexikony Štítovky nikde jako samostatnou osadu neuvádějí, většinou vystupují jako místní část osady Nový Klíčov, již se staly součástí. Nyní je lokalita Štítovky uváděna pouze jako místní název části obce Nový Klíčov. Osady Starý Klíčov, Nový Klíčov a Mlýneček tvořily do roku 1990 obec s názvem Klíčov. Obec Klíčov byla zrušena usnesením 18. plenárního zasedání Okresního národního výboru Domažlice ze dne 25. září 1990 s účinností od 24. listopadu 1990. Starý Klíčov, Nový Klíčov a Mlýneček se společně se Smolovem staly částí obce Mrákov.

legalizoval, v podstatě se zpětnou platností, zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů. MAV NF Klíčov prováděl výše zmiňovanou „očistu“ ve společenských organizacích, spolcích a politických stranách fungujících v obci, přičemž kontroloval ustavování jejich akčních výborů. „Očista“ zasáhla například jednotný svaz českých zemědělců, strojní družstvo, místní radu osvětovou, svaz české mládeže apod. Proběhla také reorganizace MNV Klíčov, odvolání členů rolnické komise i vyživovací komise. Kromě toho MAV NF poskytoval oznámení o národní a politické spolehlivosti, vystavoval potvrzení k vydání či odebrání honebních lístků, dohlížel na veškerý politický, veřejný a kulturní život v obci a řídil ho v duchu politiky Národní fronty. Zabýval se přípravou a organizací voleb do zákonodárných i zastupitelských sborů, pořádáním celonárodních oslav v obci a kontrolou výrobních zemědělských plánů a kontingentních dodávek.

Pro usnadnění plnění úkolů Národní fronty a spolupráce mezi MAV NF a OAV NF byl domažlický okres rozdělen na několik okrsků (v roce 1949 na 16 okrsků, později až na 25 okrsků). Každý okrsek měl svého instruktora (člena OAV NF). Instruktor dojížděl na schůze MAV NF, působil jako poradce a dohlížel na jeho činnost. Mimo to se čas od času konala zasedání OAV NF rozšířená o předsedy MAV NF. MAV NF Domažlice, MAV NF Mrákov, MAV NF Újezd, MAV NF Chrastavice, MAV NF Bořice, MAV NF Havlovice, MAV NF Petrovice a MAV NF Klíčov tvořily okrsek Domažlice. Členové těchto MAV NF společně řešili především práci jednotlivých akčních výborů, analyzovali usnesení nadřízených orgánů a hodnotili význam jednotlivých referátů či diskuzí.

Akční výbory ukončily svoji činnost během roku 1954 v souvislosti s dokončením „očisty“ a s tehdy připravovanými volbami do národních výborů. Jejich organizační strukturu založenou na územním principu převzaly výbory Národní fronty různých stupňů.³ Víceméně se jednalo pouze o formální změnu, postupně z názvů akčních výborů Národní fronty vymizelo označení „akční“. V důsledku vývoje a ustálení politických poměrů se i MAV NF Klíčov během roku 1954 přeměnil na Místní výbor Národní fronty Klíčov (MV NF). Z činnosti MV NF Klíčov se však v tomto archivním fondu nedochovaly žádné archiválie. Podle přehledu MV NF na okrese Domažlice vypracovaného OV NF Domažlice 11. února 1961 byl MV NF Klíčov zařazen mezi obce, ve kterých v roce 1961 došlo ke zrušení MV NF.⁴

V období normalizace začaly MV NF obnovovat svoji aktivitu. Patřil k nim také MV NF v Mrákově, který od té doby řídil činnost společenských a zájmových organizací v Mrákově, Novém Klíčově, Starém Klíčově a Mlýnečku.

V souvislosti s politickým vývojem v Československu po 17. listopadu 1989 došlo zákonem č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky ke zrušení článku čtyři Ústavy Československé socialistické republiky z roku 1960 o vedoucí úloze KSČ a článek šest byl upraven tak, že „Národní fronta je politickým výrazem svazku národů a národností, sociálních vrstev a zájmových skupin. Mohou se v ní sdružovat politické strany, společenské a zájmové organizace“. Ústřední výbor Národní fronty Československé socialistické republiky ukončil rozhodnutím organizací v něm sdružených činnost 7. února 1990. Národní fronta jako celek tímto dnem zanikla, její majetek připadl státu. Nižší složky byly uvedeny do klidového stavu a v průběhu roku 1990 svou činnost také ukončily.⁵

³ Nejvýše stál ústřední výbor, jemu byly podřízeny krajské výbory a městské výbory Prahy, těm podléhaly okresní výbory a okresním výborům městské, obvodní a místní výbory Národní fronty.

⁴ Počátkem šedesátých let dvacátého století ukončila většina MV NF na domažlickém okrese svoji činnost a do roku 1968 jich pracovalo pouze devět.

⁵ Činnost ukončil v roce 1990 i MV NF Mrákov.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Klíčov vznikl v roce 2018 při pořádání archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), kdy zpracovatelka přesunula do nově vzniklého archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Klíčov jednu úřední knihu (č. j. SOAP/010-0612/2018). Jednalo se o materiál, který pocházel z přímé činnosti MAV NF Klíčov.

Ukládání vyřízených písemností orgánů Národní fronty se řídilo „Dohodou mezi Ústředním výborem Národní fronty České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra České socialistické republiky (archivní správou)“ z roku 1978 a „Skartačním plánem pro uschovávání a vyřazování písemností orgánů Národní fronty“.

O uložení dokumentů MAV NF Klíčov či jejich případných ztrátách nejsou k dispozici žádné informace. Archiválie nenese žádné stopy ukládacího systému.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Klíčov obsahuje jedinou archiválii, a tou je úřední kniha z let 1948–1953. Kniha obsahuje zápisy ze schůzí MAV NF v Klíčově z let 1948–1952 a doplňující zprávu (informaci) o změně předsedy MAV NF Klíčov v roce 1953.

Formální zpracování inventáře odpovídá metodickému pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 z 12. března 2010 s přihlédnutím k dodatku metodického pokynu z roku 2014 č. j. SOAP/006-01300/2014 a metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013.

Inventární seznam tvoří oddělení nazvané „Orgány MAV NF“, ve kterém je zařazena kniha zápisů ze schůzí MAV NF. Inventární jednotku představuje v inventárním seznamu úřední kniha.

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Klíčov je z hlediska úplnosti stavu zachování označen jako torzovitý, z významných archiválií v něm úplně chybějí zápisy ze schůzí MAV NF Klíčov z let 1953–1954. Podací protokoly a spisy se nedochovaly vůbec.

Během pořádání nebyly z důvodu přehodnocení významu či multiplicity vyřazeny žádné archiválie.

Fyzický stav archiválie je dobrý, není poškozena, je ale patrné vytržení prvního popsaného listu a několika prázdných listů z knižního bloku.

Jazykem archiválie je čeština.

Dochovaná úřední kniha byla při současném zpracování a inventarizaci uložena do atypického kartonu o celkovém rozsahu 0,04 bm.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie inventarizovaného archivního fondu pochází z činnosti MAV NF v Klíčově. V jediné dochované knize zápisů ze schůzí (inv. č. 1) se souhrnně odráží činnost MAV NF v Klíčově. Jednotlivé zápisy přibližují agendu, kterou MAV NF v daném období vykonával.

K ucelenějšímu obrazu o fungování Národní fronty v Klíčově je nezbytné ke studiu využít archivní fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), jehož usneseními se místní výbory řídily, plnily jeho úkoly a zasílaly mu zprávy o činnosti. S ohledem na vedoucí úlohu KSČ v Národní frontě je potřeba věnovat pozornost také archivnímu fondu KSČ – okresní výbor Domažlice (EL NAD 574) a archivnímu fondu Místní národní výbor Klíčov (EL NAD 187), popřípadě archivnímu fondu Místní národní výbor Mrákov (EL NAD 273), uloženým ve zdejším archivu.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Klíčov uspořádala a archivní pomůcku sestavila Monika Žáčková.

Horšovský Týn dne 27. 9. 2019

Monika Žáčková

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 7, inv. č. 69.

Literatura

BĚLINA, Pavel a kol. *Kronika Českých zemí*. Praha : Fortuna Print, 1999.

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999.

GARKISCH, Miloš – TOPINKA, Jiří. *Národní fronta – okresní výbor Beroun 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 83]. Státní okresní archiv Beroun, 2010 [online], [cit. 2017–01–12]. Dostupné z <<http://soapraha.bach.cz/mrimage/soapraha/proxy/cz/archives/soap/CZ-221202010/inventare/dao/documents/OVNFBeroun.pdf>>.

K práci místních a městských výborů Národní fronty : metodická pomůcka. Praha : Ústřední výbor Národní fronty ČSSR, 1987.

KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948–1960*. Praha : Academia, 2012.

MATOUŠEK, Stanislav – TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Národní fronta ČSSR v období budování socialistické společnosti*. Praha : Svoboda, 1989.

MLÝNSKÝ, Jaroslav. *Únor 1948 a akční výbory Národní fronty*. Praha : Academia, 1978.

PEŠŤÁK, Michael. *Národní fronta – krajský výbor Plzeň (1939) 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 610]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2007.

ŽÁČKOVÁ, Monika. *Místní národní výbor Mrákov (1910) 1945–1900 (1991) : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 414]. Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, 2015.

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
apod.	a podobně
bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
č. p.	číslo popisné
ČSSR	Československá socialistická republika
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MNV	místní národní výbor
MV NF	místní výbor Národní fronty
NF	Národní fronta
OAV NF	okresní akční výbor Národní fronty
Sb.	Sbírka zákonů
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

Orgány MAV NF

1	Zápis z schůzí MAV NF Klíčov 20. 3. 1948 – 20. 7. 1952, doplňující zpráva (informace) o změně předsedy MAV NF Klíčov v roce 1953	1948–1953	ukn 1
---	---	-----------	-------

Název archivní pomůcky:	Národní fronta – místní akční výbor Klíčov
Značka archivního fondu:	NF MAV Klíčov
Časové rozmezí:	1948–1953
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 úřední kniha)
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,04 bm
Stav ke dni:	27. 9. 2019
Zpracovatel(é) archivního fondu:	Monika Žáčková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky:	Monika Žáčková
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 27. 9. 2019 – č. j. SOAP/10-528/2019